

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középütsza, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, aug. 22. 1866.

(D.) Mint a verebek, midőn az elzárt szérűt a deszka repedéseken át ostromolják, s gyakran a gabona-szem helyett annak tokjával röpülnek el örvendezve; úgy vannak a jól értesült hírlap-levelezők, a kik jó fizetésért biztos hírekkel kedveskednek a lapoknak, mely híreket az eldöntő körökből sikerült kilesniük, honnan azonban a valódi magvak helyett legtöbbször csak polyvát rabolhatnak ki.

Ha az ember a hírlapi conjecturák után itélné meg az államférfiakat, úgy valóban janusi alakokat fődőzne fel bennök.

Vegyük például csak legközelebből a mint a lapok hírei után a magyar kancellár programjára következtetést vonhatunk.

A „P. Napló“ bécsi levelezője kimondja, hogy Majláthnak nincs ugyan programja, de van hazafisága, s a döntő körökben oly főrekevények merültek fel, melyek a kancellárt éppen hazafiságánál fogva visszalépni kényszerítik, mert az ottan készülő programok az ő exelja programtalanságának legtöbbször ruganyosítható határait is az elpattanásig tufeszítik.

Erre a „Debatte“ desavouálja az egész hirt, mintha a korlátnok visszalépni akarna, s nem csügged említett lap azon reményében, hogy a magyar országgyűlés nemsokára össze fog hivatalni, s miután a „Debatte“ barátja a magyar ministeriumnak, olyannak persze, melyet nem a nemzet, hanem Isten után csak az uralkodó vonhat kérdőre, s miután tudva van, hogy az országgyűlés legjobboldali pártánál sem adta fel a miniserialis eszmét, és formát a magyar királyságra nézve; a „Debatte“ reményéből azt következtethetnők, hogy a korlátnok akarna legalább egy olyan ministeriumot, s miután állásában éppen nincsen is megengedve, tehát mindent el fog próbálni, hogy egy ily abszolút hatalommal bíró magyar ministeriumot a magasabb olygarchiából megalapítson.

Amde a „P. Lloyd“-nak ez nem elég; az ő levelezője szintén hitelesen értesül egy legutóbbi nagy és fontos kabineti tanácskozásról, melyben a ministerek s a császári ház tagjai egy értelemmel azon elhatározásra jutottak, hogy a magyar álláspontnak a jogos concessiókat meg kell adni, s ezen királyságot ki kell békíteni; a „Morgenpost“ plane azt is tudja, hogy döntő körökben a 15-ös bizottmány azon közösügyi elaboratuma, melynek fogalmazását Deák Ferencznek tulajdonítják, felsőbb helyeken minden pontjaiban elfogadtatott.

Ezen hírekből tehát azt lehet következtetni, hogy a magyar korlátnok, ki ez elaboratum elfogadásában szintén részt vett, pártolója a parlamentaris ministerium eszméjének, s így a Deák párt, melynek a 15-ös bizottmányi munkálat védelmezése körül, a mint Tisza Kálmánnak a „Hon“-ban elkezdett hadjáratából sejtethjük, meglehetősen izasztó munkája lesz, e munkához a kormány kellő támogatásában vetett reménnyel láthat hozzá, s biztos lehet arról, hogy a kormány kötelessége szerint a nemzet képvisellete többségének véleményét tisztelni fogja; mert hisz ezen feltevés nélkül éppen nincs miért kitegye magát valamely párt a belső küzdelem és ok nélküli vitatkozás kellemetlenségeinek, természetesen lévén az, hogy ha Deák eszméi a kormány ellenzése miatt érvényre nem juthatnak, akkor legcélszerűbb a tért Bösör-ményinek és Pataynak engedni át, mert hisz ők is a végén csak annyira mehetnek mint a többség, s jobb és méltóságosabb dolog az, ha nem a többség az, a mely eszméivel semmire sem mehet.

Azt hinné e szerint az ember a „P. L.“ híre és a „Morgenpost“ közleménye után, hogy Majláth betöltte hivatását s megmenté a magyar jogfolytonosságot, s az országgyűlésre csak azon teendő vár, hogy azon lehető legloyalisabb mérsékletet s a nemzettől kitelhető legnagyobb áldozatot, mit a 15-ös munkálat tartalmaz, meg tudja védeni a szélsőbb nézetek ellen; és im felszólal a „P. Hirnök“ bécsi levelezője s egy nagy doronggal a „P. Napló“ levelezőjét is leüti, a ki Majláth állását megengedottnak hirdeté, a „Lloyd“ és

„Morgenpost“ tudósítót is agyba-főbe veri, a kik a magyar alkotmányos álláspont iránti engedékenységről, Deák eszméinek elfogadásáról beszéltek.

Már pedig az „Id. Tanuja“ azt állítja, hogy a „Hirnök“ szerkesztője a kormánytól négy ezer forint évdíjt huzna, mit ez persze tagad; de ha ez mégis igaz találna lenni, akkor a „Hirnök“ legjobban tudhatja, a mit állít, hogy Majláth ő exelja durch und durch negyvenhetes; a miniserialiumot éppen úgy gyűlöli, mint a „Hirnök“ és így továbbra is cancelláriakkal s más utolérhetlen hatalmu dicasteriumokkal akarja boldogítani szegény magyar királyságunkat.

Ha már most a „Hirnök“-nek van igaza, akkor meglehet, hogy a korlátnok állása tartható a kabinetben; de nem tartható akkor az országgyűlés állása, mert mi nem hiszünk a nemzet képviselői között az alsó házban egyetlen embert is, a ki 1847 mellett csak egy árva szót is kockáztatna; e részben a „Hirnök“ nagyon kevesed magával áll az egész országban; s merjük állítani, hogy Schmerling nagyobb hódítást tett programjának, mert legalább a szászokat és románokat megfogta, mint tehetne Majláth 47-tel, mert ez az 1848-ki sarkalatos reformok mellőzésével csakugyan senkinek sem kell.

Mert vagy az alkotmányos jogfolytonosság győz, vagy a reactio, az előbbi mellett van a magyar nemzet s az ország minden szabadelvű nemzetisége, az utóbbi mellett lehetnek kasztok és néptöredékek, habár nemzet és közvélemény nem; de az 1847-re való visszatérés mellett senki sem lehet, a ki a jelenkor politikai követelményeit, a mostani állambiztartás igényeit s a királyság haladói érdekeit érti.

Nem hisszük tehát, hogy legyen magyar diplomata, ki így kívánja magát a magyar nemzet és a reactio nézetei közé békélni, vagy ha ezt teszi is, hinni akarja azt, hogy ily iránynyal a nemzet befolyása mellett hozhatat törvényt és kormányozhat.

Mi tökéletesen bizonyosak vagyunk abban, hogy Magyarországgal integritásának és miniserialis kormányformájának fenntartása nélkül kiegyezkedni teljes lehetetlenség; valamint abban is tökéletesen meg vagyunk győződve, hogy ha az országgyűlést ma eloszlatnák és a népre hivatkoznának, nemcsak hogy akkor is, mint mostan, egyetlenegy negyvenhetes képviselő sem jutna be az ország házába, de nagyon is kérdés alatt áll az, ha valjon nem a szélső vagy közép bal szaporodnék az ujabban választottak jelentékeny számával, midőn látná a nemzet, hogy Deák higgadt és loyális programja a kormány tervein megtörtött?

Nem hiszünk tehát mi a „P. Hirnök“ hírének, s ha a többi híreknek sem adhatunk hitelt, akkor egy bizonyosság áll előttünk: contumacirotatás a provisorium által.

Magyarországot vagy csak önmaga, azaz: közvéleményéből kifolyó felelős miniserialiuma által lehet kormányozni, vagy pedig hatalom által, közép út nem létezik.

Kibékíteni pedig bármely alkotmányos nemzetet csak az alkotmányos önkormányzás helyreállításával lehet.

Miután pedig Austriának sokkal több külellensége van hogysen benn is harcot kívánhatna folytatni; a józanokosság maga biztosít arról, hogy a kormányok felhagynak a további experimentálásokból s meg fogják gondolni azt, hogy maga az uralkodó Felsőház már egy év előtt kimondá a jogfolytonosságot, s a kormány már is sokat mulasztott, hogy egy hosszú év alatt sem tudta az uralkodó kimondott szavát teljesedésbe vésíteni, a mely elmulasztás meglehet hogy lényeges befolyást gyakorolt a birodalom legutóbbi nagy veszteségeire.

Hódítás és nemzetiség.

Miután Oroszország napi lapjai kimondák azon elvet, hogy a magyar Kárpátok alatt lakó oroszok a nemzetiség jogánál fogva őket illetik, azóta a hódításnak egy egészen új doctrinája keletkezett, a mely Európa színét a következőleg változtathatja meg:

Magyarország legelőbb el fogja foglalni Austriát, mert Bécsben temérdek sok magyar lakik,

Bécs pedig Austria fővárosa, tehát a nemzetiség elvénél fogva Magyarország elfoglalhatja Austriát. Így megerősödvé indulni fog Moldva-Oláhország és Bukovina ellen, mert ott szintén van egy pár száz-ezer magyar.

Ekkor Moldva-Oláhország mint román elem által lakott ország, szövetkezve Olasz- és Franciaországgal, el fogja foglalni Magyarországot Austriával egyetemben, miközben Poroszország határigazításképp elfoglalja Cseh- és Morvaországot, mint-hogy e tartományokban igen sok német lakik.

Mikor így már rendben vannak, Franciaország, hogy a román elemet egyesítse, elfoglalja Olaszországot s el az új Romániát, mely a mint fennebb láttuk, akkor már a Duna kezdetétől a torkolatáig való területet foglalja magában.

Oroszország ekkor előlépett s kezét fogva a poroszszal az európai egyensúly érdekében visszafoglalja az új Romániát, azon jognál fogva, mert a magyar Kárpátok alatt néhány ruthen lakik; Austriát, minthogy ott több a német, oda adja Poroszországnak cserében a csehekért és morvákért, mert fine finali ezek csakugyan szlávok.

Ekkor a francia megsokalván Oroszország kancsuka-uralmát, szövetséget köt a poroszszal, Poroszország elfoglalja Muszkaországot, mert azt nagy német Junker urak lakozzák, már pedig az nem lehet a nemzetiség jogánál fogva, hogy Európa legezivilisáltabb nemzetiségének junkerei kancsuka uralom alatt legyenek.

Ekkor aztán európai congressus lesz. Franciaország kezén tartja Olasz-, Spanyol-, Portugall és Moldva-Oláhorzágot, valamint Erdélyt a Tiszáig, Széchenyi város független hansa városnak nyilváníttatván, úgy szintén Buda városa is Poroszország és a német nemzetiség kedvéért. Poroszország birván a nagy területet a Rajától Sziberiáig annectálja a mostani Magyarországot nyugat felől a Tiszáig, azon elvből, mert a szépei városokat németek lakják, Pesten is sok német van, s a magyar főurak is jobban tudnak németül mint magyarul.

Ekkor aztán lesz Európában két nemzet: a latin és a német, kormányozni fogják a világot németül és francziául, uralkodni fognak a Napoleonok és Hobenzollerek, kik a nemzetiség hódító eszméjét fölfedezték s azt bölcsen fel is használták.

Mindenik hatalomnak lesz három millió katonája oly puskákkal, melyekkel tizenkettőt löhetni, s a mi így a három millió katonát harminczhat millióra potencirozza; ekkor nem lehet nép, a mely oly hatalomnak ellentállani csak akarjon is, következésképp soha sem lesz több forradalom.

S meg lesz az áldott világéke, a melyért az emberiség annyira sováro. Így calculálta ki ezt egy Machiavelli tanaiban avatott:

Falusi diploma.

Észrevételek az észrevételekre.

(Hol tanácsosb és így helyesebb az erdősöket neveltetni Selmecezen-e vagy Ausseeban és olyanokat-e, kik valamely főiskolát végeztek?)

Egy, a ki magát tájékozta az erdőszeti pályázatra irt nyilatkozatunkra észrevételeket adott közre. Ha az ügyet mindketten szakközönség előtt tárgyaltuk volna, egyszerűen a következő pár sorral felelnénk: „Minthogy a t. tájékozott ur érvei és nézetei olyanok, melyek a közönség előtt tekintélyes egyénektől már régen és meggyőzőleg bebizonyított indokoknál fogva meg nem állhatnak, ezen nem szűkség válaszolnunk; mert hiszen a ki nemcsak elolvasta, de meg is olvasta, a mit előbb irtunk s mit azok ellen felhozhat és hozzá a viszonyok némi ismeretével is bír, az olyan tudni fog a sorok közt olvasni; de miután a tárgy lehető kimerítő ismeretéből s ezt annyival inkább mondhatjuk el, mert a magyar és német erdőszet több legelső tekintélyeivel ugyan ily tárgyak felett tartott beszélgetéseinkből folyólag azok nézetei után is irtunk — s őszintén becsületes szándékból tett nyilatkozatunkra szemünkre lobbantják, hogy a közvéleményt s különösen az erdélyi nagy birtokosságot tévútra vezettük volna, ennél fogva s mert lehetnek, kik joggal várják meg nyilatkozatunk okadatolását, készek vagyunk felelni, előre is bocsánatot kérve a tán kevésbé érdekelt olvasótól, hogy e lap hasábjait ismét e tárgyan igénybe kell vennünk.

Hogy az ember valamely dologhoz nem feltétlenül s oly módon, hogy mások szemében csupán port hintsen, hanem saját lelkiismerete megnyugtatóval is szólhasson, oda nemcsak tájékozás, de a viszonyok lényeges ismerete is szükséges, s hogy e tekintetben melyikünk követett jobb

utat, azt az illetők belátására bizzuk; megjegyezven itt még azt, hogy vannak dolgok, melyeket nem mindig és mindenre nézve tanácsos szellőztetni, de most ha ilyet találunk is tenni — senki félre nem érthet, mert irányunkban kiereszkolták miert nem lehet magán szorgalmasságnak tekinteni.

Először is az államvizsga tárgyában azt kell válaszolnunk, hogy mi egy szóval sem irtuk, miképp ha akad olyan, ki Ausseeban végzett s a szükséges kelleket kimutatja, nem szabad letennie, mert hiszen azon félszeg rendelet előttünk jó régen ismeretes lévén, nem is irhattuk volna, hanem csupán egyszerűen feltételeztük, hogy azok, kik a 3-dik reáliskolából oda kerülnek s végzés után államvizsgára jelentkeznek, ezt korlátozott ismereteiknél fogva meg nem állhatják, t. i. le nem tehetik, ez pedig az engedély megadását nem zárja ki; de hogy az államvizsgát alkalmával az észrevételek t. irójának nézete szerint igen helyesen sokkal több súlyt fektetnének a gyakorlatra, az sem áll, mert akkor miert kívánnák meg a nemkülönbözőben szükséges tudományos kimivelődést; súlyt fektetnek bizony arra, ha a kettő együtt van párosulva.

A t. tudósító ur által felhozott s érvényben álló államvizsgálati rendszert az 1850-dik évben január 16-dikán, mint provisorische Verordnngot, adták ki, ezt csupán azért említjük meg, miképp nehogy valaki valamely minden tekintetben pontosan kifejtett rendszert érten, sőt inkább igenis nagy hibája annak, hogy azt, mint akkor sok mindent, nagy sietve összefecszelték, bizonyítja ezt az, hogy az orsz. magy. gazd. egyesület a magy. kir. helytartó tanácsához egy fölterjesztvényében kimutatván annak czélzerülenséget, megváltoztatását javasolja, de igazolja az is, hogy azon államvizsgálati szabályzat következtében, miután kevésbé képesek is bocsátatnak vizsgára, ezek érdekében már is volt eset, hogy a vizsgáló biztosoknak a szabályzattól el kellett térni s még egy harmadik „meglehetősen alkalmatos“ osztályzatot is használatban venni; valjon számíthatnak-e az ilyenek is magasabb hivatalra? vagy tán azt gondolhatni, hogy azért, mert annak gyarlóságait, hibáit fejtegetni még eddig Erdélyben sem idő, sem alkalom nem volt, azért czélzerűnek is lehet tartani és hinni, hogy tovább is fenn áll? Hiszen ha így volna, akkor azon törvényjavaslatban, mely most az országgyűlés codificationalis bizottmánya elé adatik, szintén elfogadható volna; de látja t. tájékozatlan tájékozott ur, azon törvényjavaslat, melyet országos tekintélyek állítottak össze, a leendő intéző erdősöktől a szükséges gyakorlaton kívül a felgymnasium vagy fel-reáliskola és valamely erdőszi akadémia elvégzését kívánja és az országgyűlés is azon kelleket kétségtelenül elfogadja, vagy nem helyesebb volt e tehát e szerint, hogy egy ily félszeg Verordnngnak, mely a jelen gyakorlatának sem felel meg, a jövőre nézve fontosságot nem tulajdonítunk? Bátran kérdehetjük még, hogy valjon midőn az Ausseeban tanult ifjak 5, illetőleg 6 év múlva államvizsgára kerülhetnek, nem fognak-e a letehetés jogát illetőleg ellenünk kérdést tenni, miután általánosán ismert dolog, hogy ott bizony csak feltehetően embereket nevelnek, s kik az ott nyert ismerettel azon kelleknek, melyet egy akkor leendő államvizsgálati törvény megkíván, bizonyára meg nem felelhetnek, legkevésbé pedig ha az algymnasiumból vagy al-reáliskolából mentek oda; de tegyük, hogy megfelelnek, valjon azok, kik a tanintézetek szervezetét ismerik s akkor a hivatalos állások betöltésénél befolyással bírnak, nem adnak-e előnyt a Selmecezen tanulnak már csak azért is, mert ott a cursus több és jobb tanároktól vezetve 3 évig tart, míg Ausseeban kevesebb is kevésbé jelesektől két évig? És valljuk meg igazán, hogy caeteris paribus nem lehet-e az embernek több bizodalma az előbbihez, mint utóbbihoz, s miért kívánnók akkor egy, másként tán egyenlő jelességű embert elmellőzésnek kitenni azért, mert nem tanult egy olyan felsőbb intézetben, mint a másik? Ennyit az államvizsga tárgyában s tájékozásul arra, hogy jövőben minő egyének számíthatnak intéző erdőszeti állomásokra; még csak azt jegyezzük meg, hogy mi, úgy most, mint előbb is, mindig csupán intéző erdősöket értettünk, mert hiszen feltesztük, hogy ha egy ország erdősöket nevelt, még pedig drága költséggel, ezek olyanok legyenek, kik az ország erdőszeti ügyeiben a szükséges felvirágzást előmozdítani tudják s annak viszonyainkból folyólag mintegy regeneratorai lehetnek.

Az észrevételek t. irója ott, hol a selmecezi és mariabrunni intézeteket az ausseei iskolával minden erőszakkal egyenlőkké törekszik jellemezni, dicseretes őszinteséggel azt mondja, hogy a selmecezi csupán csak is annyiban akadémia, mennyiben ott

akademie tanítanak; ez csakugyan jeles meghatározás s nagyon emlékeztet azon katonára, ki a templom-ünnepélyt így magyarázta volt meg: Kirchenprade, Kirchenprade; nó de mivel a t. tudósító urnak nem elég, hogy akadémia tanítanak, álljon itt, hogy a selmeci erdőségi tanintézet 1846-ban akademiává emeltetett, s ezt 1852-ben is megerősítették; tehát erre nézve áll az akadémia czim, de hogy a mariabrunni sem egyenlő az ausseeivel, kiteszik abból, hogy előbbinek czime cs. k. erdőségi tanintézet, míg az ausseeit mindentűl morvai és sziléziai erdőségi iskolának írják, holott a mariabrunni a közéletben is akademiának tartják. És hogy ez valószínűleg még ez év folytatában a selmecihez hasonló szervezettel azzá is emeltetik, bizony várható abból, hogy a bécsi Unterrichtsath ezen határozata a pénzügyminiszterium útján csupán 3 Felsőge szentesítésére vár; az ausseeinek pedig nincs ilyes kilátása, de igenis lehet arra, hogy ha a részvényesek díjait nem fizetik, vagy tanárokat oly fizetéssel, minőt szerény viszonyaik mellett adhatnak, nem kapnak, egy szép reggelen valamely tanév végével vagy közben, ha végelesen nem is, ideiglenesen megszüntethetik, s ezt azért mondhatjuk, mert azon iskola tökéje hitelpapírokban 47 ezer forintot tesz, melynek 5%-os kamatját az iskola évi 7500 forintnyi kiadásainak egy harmadát sem fedezhetné, a kegyadományokra van szorulva, ezek pedig nem biztosított bevételek,*) ha már most ez eset azon idő alatt történhetné, midőn az erdélyi fiuk ott tanulnak s még nem végeztek, mit gondoljunk, hogy ezek akkor hová mehetnek, Selmeceire vagy Mariabrunnba? Igen bizony, csak hogy ott, ha rendes hallgatók akarnak lenni, éppen úgy elő kell kezdeniök, mintha Ausseeban sem lettek volna, feltéve még azt is, hogy gymnasiumot vagy reáliskolát végzett ifjak legyenek, mert ha nem ilyenek, még csak rendes hallgatóknak se fogadják el; valljuk meg igazán, hogy e lehetőség megfontolása után is van-e oly előnyös és tanácsos azon ifjakat Ausseeba küldeni, mint Selmeceire vagy Mariabrunnba, hol a tanfolyam szakadatlan tartama az állam által van biztosítva; de azt mondja a t. tudósító ur, hogy Ausseeba megválasztják a legkitünőbb tanerőket, ebben az előbb említettem ok miatt sem tehetnek valami nagy válogatást, mert először tanítóik közül, a mellett, hogy nem állam-hivatalnokok, csupán az igazgatóknak van némi nyugdíj biztosítva, a többieknek pedig semmi, ezért ha akadnak is — tisztelet a kivételnek — jeles emberek, ezek csak mielebb azután látnak, hogy onnan szabaduljanak; de hogy mégis jogosítva vagyunk kérdést tehetni azon általános kitűnőségek iránt, kiteszik azon iskola következő keblü ügyéből: Az iskola igazgató választmánya 1863-ban ki nyilatkozattatja, hogy kívánatosnak tartja, miképp a természettudományok tanítója tegye le azon vizsgálatot, melyet az állam a reáliskolai tanítóktól kíván, s ime azon tanár arról az iskola jelentésében 1864-ben azt írják, hogy bárha a vizsga letétele 1863-ban kívánatosnak ismertetett is el, még nem tette le s azután sem tudjuk az egyet irataiban feltálni, hogy az megtörtént volna; míg ezzel ellenkezőleg a két állami erdőségi intézetnél csak olyanok lesznek tanárok, kik a szükséges vizsgát már előbb kiállították; ezt csak azért hozók fel, hogy specialiter is igazoljuk, miképp ott kevésbé képes egyéniségek tanítanak.

Az észrevételekben az is mondatik, hogy mi a kir. kormányzékét támadtuk meg; nem illő és nem is szép ily dolgokban valakit gyaúsítani, vagy azért, mert valamely ügyet megtámad, megtámadja a személyt is? Nem tehetünk egyébiránt róla, ha a t. tájékozott ur még nem hallotta ez elvet, hogy a ki inimicus causae, lehet amicus personae; de miért is támadtuk volna meg a kir. kormányzékét, hiszen mi jól tudjuk, hogy ennek közigazgatási t. tanácsosai nem lehetnek káptalanok, hogy a tanítványokat is legkisebb részletekben ismerhessék, s ha már akartunk volna a dologba valakit vegyíteni, akkor a testület helyett egyenesen a referenst provokáltuk volna, mint a ki ily dolgokban felelős, vagy azt mondja tájékozott ur, hogy ott a k. kormányzékét megnevezése is előfordul, hiszen csak meg kellett említeni, hogy ki írta ki azon pályázatot, már pedig mi mindentűl objectiv tettük nyilatkozatunkat és nem subjectiv, mint szándékosan érteni akarják. De hogy a pályázatok kiírásánál még sem volt oly körültekintő a kir. kormányzék, kiteszik abból, hogy az ausseei iskola insolíd alapját nem vette tekintetben, s hogy később is, midőn egy újabb pályázatot nyitott Selmeceire (lásd „Kol. Közlöny“ 87. szám) azt írja, hogy ott a tanfolyam két év, már pedig biz az 3 év, ugye hogy ez sem valami figyelmes körültekintés? Kár volt tehát azt a kifejezést használni „szokott alapossággal“, de menjünk tovább s mondjuk el mire a tájékozott ur kényszerít: a pályázat kiírásánál tekintve az ott kiszabott összegeket, még a szorosabb értelemben vett méltányosságot se találhatni fel, és miért? azért, mert addig, míg valamely al-reáliskolát végzett tanulónak az ausseei intézet elméleti szakára 600 frtot ad, addig a Selmeceire menő és felső gymnasiumot vagy fel-reáliskolát végzett ifjunak,

ki már miveltiségnél fogva is több igényt bírhat, csupán 300-at enged, pedig lám Wessely ur, kinek iratát tudósító ur is idézte, e tárgyban következőleg tudósít, Ausseeban egy tanuló élelmezési költsége egy évre 220 frttól 600, Selmecezen 250 frttól 700, és imé annak, kit Ausseeba a cseh Büchsenpannerek mentorál küldenek, megadják a maximumot, annak pedig, a kit Selmeceire még a mediumot sem; nó de mivel gavallérokat nem akarunk nevelni, így azt vallhatjuk, hogy a selmeci-eknek elég a kitűzött 300 frt, hanem ekkor egy másik még kevésbé dícséretes dilemma áll elő t. i., hogy az eljárás a mostani szűk időben még nem is gazdaságos és pedig azért, mert ha 600 frttal Selmecezen két ifjút taníthatunk és miveltetteket, mert ők főiskolát végeztek, miért taníthatunk addig Ausseeban ugyanazon költséggel egyet és eshetőleg valamely kevesebb képességű aliskolát végzett egyént? (A fő- vagy aliskolából nyert erdősöket illetőleg később.)

Lássunk még egy pár csekélységet, hogy mennyiben volt az észrevételek t. írója tájékozva, s ezt csupán azért, hogy belőlük a többiekre is következtetést vonhassunk: a tudósító ur nem volt jól tájékozva, midőn azt írta, hogy az ausseei iskolát 1855-ben alapították, nem így van ez, mert azt 1852-ben october 1-én nyitották meg, tehát csak nem alapíthatták azután, hogy megnyitották; már pedig valamely legújabbkori iskola mellett apológiát írni s még azt se tudni, hogy az mikor alapították, nem mutat a tárgy valami alapos ismeretere.

Azt is mondja — s még ám élcezel — hogy a cseh nyelv, mit nyilatkozó oly hangosan megaugott, nincs a tantárgyak között, látja, itt sem értett meg, vagy legalább, mint sorából kiteszik, nem akart megérteni, hisz mi nem azt mondtuk, hogy az nem helyes, hanem mintegy characterisálni akartuk vele azt, hogy oda minő tanulókat vesznek fel, t. i. olyanokat, kikre nézve szükségesnek tartják az anyanyelv elemeit ismertetni, de kár volt mégis azt kimondani merni, hogy nincs ott, mert ha az, ki magát tájékozta, s az ausseei iskola tantárgyait az ismertetésében idézett folyóiratnak nem csupán egy csillag alatti megjegyzése után adhatta volna közre, tájékozhatta volna magát még arról is, hogy biz azt 1862-ben köteles tantárggyá tettük, s hogy a helybeli tiszteletű ur Franke Károly mind a két évi tanfolyamon át tanítja, s hogy Miklész ur ott a csillag alatti megjegyzésben — midőn a felett panaszkodott, hogy intézetét miért tartják közp-iskolának — csupán azért hallgatta el a cseh nyelv megemlítését, hogy ezzel az iskolát a kevésbé ismeretlenek előtt ne jellegesse túlságosan; mert ő igen helyesen tudja, hogy az nem lehet előnyére, nem volt szép tehát a nagy közönség ámtására azt írni, hogy egy ön előtt tanrendszer fektűt, igen bizony, egy megjegyzői csillag alatt közölt 12 sorból álló tudósítás. (Folyt. következik.)

A porosz alsóház válaszfelirati terve.

A képviselőházban a Vincke-párttördek a következő válaszfeliratot terjesztette a ház elé elfogadás végett:

Legfelségesebb stb.!

Királyi felséged egy világtörténelmi fontossággal bíró nagy pillanatban gyűjtött minket össze trónja körül. Néptünk alázatos szívvel magasztalja az Isten kegyelmét, mely felséged drága élete felett öröködt, hős hadseregünket királyi vezetése alatt gyors és fényes s vitéz ellenségek felett vívott győzelemmel megáldotta.

Midőn a haza függetlenségéért vívandott harc több nem vala kikerülhető, felséged kormányja merész bátorsággal, s határozott elszántsággal hozza fogott: a porosz nép fegyverben, felséged bölcs előrelátása által jókor előkészítve nagyobb hatalmi erő kifejtéséhez újból oda tüzte a nagy választó fejedelmnek Nagy Frigyesnek zászlóira a győzelmet, s a szabadságharc szellemétől lelkesítette, megújítá annak dícsőségei tetteit.

Sok vitéz férfi nyugszik idegen földben; mely szomorúsággal emlékezik meg a haza elhunyt hőseiről. De az ő verőknak nem lehet hasztalanul folynia: Poroszország élén az egyesült Németországnak — a mennyire ez időben lehetséges az egyetlenség — rég vágyva óhajtott harci díja a meghozott nagy és fájlatlaldózatoknak.

Elismerjük legfontosabb feladatunknak, miszerint teljes erőnkkel közre kell működünk, hogy győzelmeink gyümölcsei semmi részről meg ne keserítenek s óhajtvá várjuk a kormánynak a Poroszországgal egyesítendő német tartományok bekebelezésére s a szövetségszállami népképviselő egybehívására vonatkozó előterjesztéseit.

Nagy megnyugvással értesül az ország a pénzügyi viszonyok jó karban léteiről. Mintán felséged a mi nagy megnyugvásunkra elismeré, miszerint az államháztartás csak a 99-ik törvényezikkely értelmében nyerhet törvényes alapot; szívesen fogadjuk a multakra vonatkozó indemnitás iránt a ház elé terjesztendőt, már jelentett kormány előterjesztényt, tekintettel lévén a nagy eredményekre, és megadjunk az eszközöket, melyek a háború sikerűs befejezéséhez és a természetiekben nyújtottak kifizetéséhez még szükségesek.

Legkegyelmesebb urunk királyunk! Porosz történelmünknek nagy napjaiban mindenkor család-

kozott az uralkodók szelleméhez és erélyéhez a nép aldozatköszéje és odaadása. S így kell hogy legyen ezután is miközöttünk. Ugy állunk mi felséged mellett, mint apáink felséged ősei mellett állottak. Adjá Isten, hogy így legyen! És akkor ki merne ellenünk lenni?

Legmélyebb hódoló tisztelettel vagyunk felségednek stb.

Aláírva: Vincke; Schwerin-Putzar gróf, dr. Simson; Eckardstein, b. Bethmann-Hollweg; Fy-nern; Patow; Fock; Grundmann; Hausteck; Richthofen b. (Janer); Wangenheim; Bonin; Haym; Fubel; Zanders; Vinke-Olbendorf b. Meyhöffer-Schakummen; Gärtner; Conze; Jacobi v. Wangelin; Spanckeren; Steltzer.

Hazai intézetek

A dézsi ev. ref. egyház reáliskolai alapügyi bizottsága évi jelentése az alap állásáról.

(Folytatás.)

Intézkedett továbbá az építkezés megkezdése esetében szükségesnek eszközök beszerzésére nézve, felkéré Dézs város előjáróságát az építési anyagok berakhatása helyisége kijelölésére, mire az bizottságunknak 123 számú tárgyalása szerint ki is jeletetett még a mult év sept. 17-én, a nélkül azonban, hogy az ezen tárgyaláshoz szóló jegyzőkönyv is Dézs város tanácsától mind eddig megküldetett volna, s végezetre tudomására jöven az, hogy Dézs város v. közönségének 1863-ban az államkölesön ügyében kinevezett bizottsága működését bevégezt, s így tudomást szerezhet arról, hogy ezen bizottság után alapunk tökéje mennyire nevedett? s továbbá, hogy egyházunk tanácsa az építkezés megkezdhetése érdekében a lerontandó épületek hasznabérloinek felmondattni elhatározá, fiók bizottsága által megkésztette ez alap jelen vagyonai állása:/. jegy alatt mellékelt kimutatását, mely szerint a jelenlegi activ állás a rendelkezés alatti építési helyisége és beszerzett építési anyagokon kívül készpénz, kötelezvények s kamat követelésekben 15,651 frt 49 $\frac{1}{2}$ kr o. é., és e vagyonai állást olyannak találván, mely reményt nyújt az építkezés megkezdhetésére folyó év martius 5-én 141. sz. alól fiók bizottságot nevezett ki a végett, hogy ez a mérnök Balogh György által haladék nélkül készíttendő költségcsatások alapján az építkezés megkezdhetésére nézve is véleményes munkát adjon be! És már ezen /. /. jegy alatt mellékelt fiók bizottsági munkát, a mire a t. egyházi közgyűlés figyelmét különösen felhívni kötelességünknek tartjuk. Részletekre kiterjedőleg van felfejtve e munkálatban az építkezés szükségessége, és pedig azon modorban, mint az eleitől fogva terjesztett, okadaltoltan felmutatta a kérdéses épületterv czelszerűsége, hasznossága és végezetre létesítésének lehetősége, s alaposan kijelözte a teendő: ajánlatván az építésnek még ez évbeni megkezdhetése, s az épület belfelszerelésén kívül a jövő évbeni bevégezése, s az építkezésnek feltételeken vállalkozó általi létesítése. És már elérkeztünk azon pontig, hol a t. egyházi közgyűlés idei 80. számú határozata értelmében, kebligondnok Pécsi Imre s Dézsi Károly s társai beadványaira kell felvilágosító megjegyzéseinket megtenni.

Vegyük rendre ezeket is!

Kebligondnok Pécsi Imre felemlítván, hogy a reáliskolai bizottság által az építés megkezdése elhatározatván az építkezés megkezdésére intézkedések is tétettek, s olynemű tudomására hivatkozva, mintha az építendő épület helyiségén fentálló épületek lerontása esetére az ezen helyiségek jövedelmére nézve az egyház és reáliskolai bizottmány közt bizonyos egység köttetett volna, kérdé, hogy az ezen épületek megszüntetével a leány-iskolai alapnak jelenleg évenként 326 frt 27 krt jövedelmező hasznabéri veszteség honnan fog kárpóttatni?

Ezen beadvány eléggé igazolja azon eljárásunk szükségességét, miszerint reáliskolai alapunk történelmét, bizottságunk működését kezdetétől óta feltárta, ugyanis ebből kitűnik az, hogy egyházunk újonnan választott gondnokának *) sines arról tudomása, miszerint a lerontandó épületek nem tisztán a leány-iskolai, de a kántort, mint leány-tanítót is szétű egyházi közalapnak jövedelmeznek, s hogy az egyház és bizottságunk nem két testület, melyek együtt egyezkedhetnek, de bizottságunk az egyháznak egy kiküldöttége, mely az egyház által kijelölt körön kívül nem terjeszkedhetik, s így az építkezés megkezdése iránt sem intézkedhetik, a minthogy nem is intézkedett, de csak erre nézve véleményezhet és javasolhat, minthogy azt jelenleg teszi is, és hogy a lerontandó épületek jövedelmének a közadakozás útján felemelendő épület jövedelméből és így az építkezés folyama alatt is ezen alapból fedezhetése a főegyházi tanácsilag is meg erősített 1858 diki évi 65. sz. határozatban már kimondottat, miért is jelenleg kérdést csak az tűzethetik ki, hogy a lerontás megkezdése napjától kezdve ezen épületeknek az irt határozott idejéből, azaz évenkénti 231 $\frac{1}{2}$ frt 50 kr ezüstben vagy osztrák értékben 264 frt 12 $\frac{1}{2}$ kr, vagy pedig a jelenlegi 326 frt 27 krt jövedelme fedeztesse reáliskolai alapunkból? Minek a t. egyházi közgyűlés általi elhatározását mi is elkérthetlennékelk veltük.

*) Csak 1861-1862-kezdetűleg letik Dézsban.

Mi, Dézsi Károly és társai óvasos hangon szerkesztett beadványát, melyben abból indulván ki, hogy azon politikai hatóságok, melyeknek befolyása és helybenhagyása alatt keletkezett az 1858. ápril 23 diki birtok rendezési egyezkedés egyházunk és Dézs városa közt, nem voltak országos törvényeinkből kifolyó hatóságok az egyháznak minden ezen ügyben tett intézkedései megsemmisítése és a czélabavett építkezés merőben abba hagyása stb. gertetik, indítványoztatván, hogy a reáliskolai alapunkra aláírtak összegyűjtetvén, kérdztesseken ki aziránt, minthogy jövedője reáliskoláknak városunkban nincsen, nem óhajtnak-e inkább adományaitak más meglevő iskoláink emelésére fordítani? Ez indítvány két pontok alatti motívumaira később visszatérve a kivonatra vonatkozólag, általánosságban a következő megjegyzéseket tesszük:

Hogy azon politikai testületek, melyek közbenjárulásával az egyház egyezkedése létrejött, jogosítottak voltak-e, egyházunkkal egyezményre lépni? arra nézve ítéletet mondani ki, a beadvány, beadvók s egyházunk testületei jogkörén kívül állnak; de mintán ezen egyezmény következtében egyházunk fabódéi lerontása által évenként 416 forint 13 kr váltó bani jövedelemtől esett el, hogy éppen most, midőn ezen egyezmény javadalmában részesülhetése nyílik kilátása egyházunknak, ha ebben valaki egyházunkat megakadályozni törekedik, az jogtalanságot követ el, bizony állíthatjuk. De több észrevételi igényel a beadvány azon tétele, miszerint a reáliskolának ugy sines városunkban jövője, s ezért ajánlatos lenne az adományozóknak szabadságot engedni, adományait más fenálló alapokra leendő felajánlatásra. Nem szándékunk itt részletezni egy ily indítvány elfogadása lehetetlenségét, mi a várossal kötött szerződés értelmében birtok részesedését s összes reáliskolai alapi tőkénk veszélyeztetését, s önkormányzatú egyházunk erkölcsi tekintélye megsemmisítését vonná magatán; fel van fejtve a kérdés részletesen az építkezésre vonatkozó /. /. jegy alatti fiók bizottsági munkálatban: Csak általánosságban kívánunk némely felvilágosító észrevételt tenni.

Midőn egyházunk a többször említett egyezmény következtében a piac egyész nyugati oldala birtoklásához jogot nyert, annak hasznosításával két czél tűzetett ki, egyik a város szépitése, a szemét s az egzségsegre nézve is káros, undokság lerakodásni szolgáló lábakkal támasztott templom körüli falzatnak diszépületteli elfödése által; második, hogy az épület közadakozás útján épülvén, annak jövedelme fin-iskoláknak felsőbb tanítáztettei kiegészítésére fordíttassék. Csak ezután merült fel e kérdés, hogy e felsőbb tanintézet mi fogva lenni? al gymnasium? vagy reáliskola? És egyházunk e kérdés eldöntésénél nem csak a helyi, de az országos érdekeket is tekintetbe, s a helyi viszonyokat szigoruan szemügyre véve, meggondolá, hogy helybeli növendékeink nagyobb száma a helybeli fenálló elemi iskola végeztével iparos vagy gazdasági pályára lép ki, a nélkül, hogy az e pályára szükségelt előismereteket megszerezhetni alkalmá lenne, míg a tudományos pályára készülő ifjaknak magok tovább fejlesztésére ily irányu felsőbb tanintézetek, különösen a közel eső kolozsvári kollegium, s a legszegényebb sorsu gyermekek el-tartásáról is gondoskodni képes n-eyedi ref. collegium tért nyújtanak, miért előnyösebb lenne iskoláknak inkább reáliskola, mint al gymnasiumra való kiegészítése. És országos érdeket is remélt előmozdítani ezzel fejletlen iparu hazánknek közjólte előmozdítása érdekében, mire sem levén inkább szükség, mint az ipar, kereskedés s gazdasági ismereteket terjesztő gyakorlati irányu tanintézetekre,

Volt azonban egy más czél is, mit elérni kíván egyházunk a reáliskola kiűzésével azon időben. (Folytatjuk.)

Levelezés.

Béva, aug. 18.

Mai világ, ha vidékről írunk levelet, ritka eset, hogy ne legyünk kénytelenek valamely szomorú esetet regisztrálni.

E hó 8-kán este 10 és 11 óra között bácsi községében, odaváló birtokos Nagy Lászlónál szándékos gyújtogatás következtében tűz ütött ki, minden ezei idej természetmánya, nevezetesen sok szép tiszta búdaja, derék csúre, istállója és az ndvár-s kert-kerítésnek egy része 2,500 frt értékig, a lán-gok martaléka lett.

Említett polgártársnak jelen gyászos esete a végromlása minket megyebeliakat annál is inkább érdekel, mivel N. L. egyike volt a legerélyesebb községelőjáróinknak, ki nemcsak hogy híven és szabatosan teljesíté mindig községelőjárói kötelességeit, hanem Bácsiban a bomlásnak indult rendet szigorú igazságszeretetével és ernyedetlen kitartásával helyreállította. Persze, hogy az ilyen erélyes és önérdék nélküli községelőjárót, a demoralizáltak nemcsak hogy nem szeretik, hanem annak intézkedéseit magokra nézve alkalmatlannak tekintvén, a hol lehet ártani is kívánnak.

A gonosz embernek pedig, hogy ártson, elég egy-két szál gyufa. Kezdetben, midőn még csak egy katal szalma égett, a közelben lévő csúrt és istállót erélyes segély megmenthette volna; de mit várunk mi olyanoktól segélyt, részvétet és erélyt,

ha oly ember is, kinek egy ilyen esetben jó példájával buzdítani és hivatali tekintélyét felhasználnia kéne, mondom, ha olyan ember is, mint a szomszédos járás szolgabírája is, vállaltan közönnel nézi, hogy mint hamvad el a szegény ember mindene?

Egyedül berekázói birtokos Váradi Elek derék barátunknak és néhány lelkes társának köszönhetni, hogy a dühöngő lángok egy terhes családnak hajlékát és egy maroknyi lelkes egyházi közönségnek ujonnan épült templomát el nem hamvasztották.

Mikor érjük el azt az időt, midőn rettenés nélkül teljesíthetjük községelöljáróink tisztókat és vagyunk a gonoszok boszúja ellen kellőleg biztosítva lesz.

Addig is bátrak vagyunk saját útján, a közgazgatási közegek figyelmét a jelen szomorú esetre terelni, remélvén, hogy a jelen eset alkalmából a védetlen községelöljárók vagyona biztosításáról kellőleg lesz gondoskodva.

F. E.

Különfélék.

* Ö Felsége legkegyelmesebben 500 frtnyi segélyt adományozott a besztercei ev. ref. templom építési költségeinek fedezésére.

* A sétatéri részvényes társulat legközelebbi naggyűlése elvileg elfogadta azon javaslatot, hogy a várostól az egész sétatér kezelését átvegye. Az új választmány meg van bízva tervet készíteni a lépéseket tenni ez ügyben a város, mint tulajdonos. A társulat elnöke, mintán Pál Sándor békros hivatalos elfoglaltsága miatt attól fölmenteni kérte magát, — átalános és egyhangú felkiáltás útján idős Groisz Gusztáv kormányzati alelnök ö mlga választotta meg; a bizottság pedig a következőleg alakult: Pál Sándor, Haller Károly, Kövály László, Tompa János, Folli Mihály, K. Papp Miklós, Korbuli Bogdán, dr. Fischer Lajos, Schütz János, Bányai Vitális, Duha Tivadar és dr. Szombathelyi Gusztáv. Pénztárnok dr. Hincz György, jegyző Bodor Pál. A sétatéri tő megnagyobbítása közözhajás lévén, szintén a naggyűlés megbízta a választmányt, hogy e tekintetben intézkedjék a tervet készíttessen elő.

* Fehérvári legközelebből az operához Weisz Johanna mezzo soprán énekesnőt szerződtette a lemergi színházról. Mint halljuk, a k. a. igen csinos külső és szinpad alakkal bír, s emellett képzett énekesnő. Legközelebből alkalmunk lesz az egész személyzet névsorát bemutatni, addig is megemlítjük, hogy a drámához Gyulai, Károlyi, Drágus vannak szerződötve. Az igazgatósághoz eddig 225 tag és 14 igazgató ajánlkozott! Leginkább örvendünk a Karolyi szerződötésén, kiben színházunk a szó szoros értelmében jó tagot fog nyerni.

* Néhány naptól fogva két angol mulatnánk, kik tudományos célokból tettek körutat Erdélyben, különösen a petroleum forrásokat vizsgálták meg. Nemsokára könnyen meg fogjuk érteni, hogy kis hazánkban e roppant kincsét idegen vállalkozók fogják kiaknázni, kik midőn már régen millióereket lettek, csak akkor fogjuk észrevenni, hogy az orrunk előtt vették fel a zsiros konczot, mely bizony a mi nemzetgazdasági háztartásunkban is elért volna. Néhány év múlva drága pénzen fogjuk megvenni egy ügyes külföldi társulattól, a mit ma még csaknem ajándékba oly bőségben nyújt a természet, hogy csaknem vakság kell hozzá, hogy észre ne vegyük. Régi megbocsáthatlan bűnünk ez már nekünk, s ki tudja mikor fog megszűlni anyagi jobb jövőnk számára az az ember, ki megváltás százados bűneinket!

* A „K.“-nak egy 21-dikén kelt sürgőnye megerősíti a már korábban is felmerült azon hírt, hogy: „a magyar ministerium kinevezése minden órán váratik. Ministerköl, hírszerint, kizárólag conservatív magnások vannak kijelölve. Programmul Deák Ferencnek a közügyek tárgybani operatuma lenne elfogadva.“

* Lapunk legközelebbi száma „különfélé“ rovatában azon cikkekre nézve, melyben Klapkáról van említés, megkivánjuk jegyezni, hogy az nem eredeti közlésünk, hanem a „Pesti Hírnök“-ből vettük át, s hogy a forrás nincs megnevezve, az csak esetleg.

* Aranyosszéki levelezünk e f. hó 19-ről írja: E hó 10-kén egy tudósítást küldöttem volt a „K. K.“ szerkesztőségéhez, a melyben jelentve volt azon borzasztó tüzvész, mely ugyancsak e hó 10-én délután 3 órakor történt Sinfalván, a mikor is 12, a helységben csaknem legjobb gazda jutott tönkre, mintán minden lak- és gazdasági épületeik, s fájdalom, azokon kívül minden asztag- és szénabeli takarmányok elhamvadtak. Ezeket kívül egy gazdának beeggett 3 kővér sertés, egy négy évben járó fiúcska, ki is a csapkódó lángok közül — segély hiánya miatt, minthogy többnyire s kivált a férfiak a mezőn voltak — nem menekülhetvén, egy sestersőben keresett menhelyet, de a mi szintén elégvén, másnap annak tiszke és hámvai között találták fel az elhamvadt gyermekét. Megható volt a feltalálás jelenete, mert midőn a gyermeket nagynénje — ki egyszersmind, mint anya nélküli árvának nevelője is volt — megtalálta, a fájdalom oly mélységre hatott a különben is elkeseredett szívre, hogy a sírás és sikoltás a közel eső falukba is elhallatszott.

Az összeeggett porteteked edénybe merettek és másnap 3 falu közönsége részvételével kíséretével temették el. — Nem tudom mi okon maradt ki ezen tudósításom, s miért ne vehetne igénybe egy kis helyet ezen általán becsült lap hasábjain; annál is inkább, mert ez eset elég szomorúan tanító és intő példa lehet a szülőknek arra, hogy gyermekeik elől a gyufát gondosan elrakják, mintán világos az, hogy a sinfalvi tüzvész is gyermekek által a szalma kazal alatt kezelt gyufából ütött ki, a kik is töröküzűt akarván sütni — a mint hitelesen állítják — a szalmakazal alá csinálták gyufával a tüzet. A tüzoltásban résztvettek: Ar-Rakos, Várfalva és Mészko. Másnap a tüzvész után Várfalva elöljárósága a faluközséget egybegyűjtvén, meghatározta, hogy gyűjtssenek segélyező adományt és már harmad napra 60 véka búzát és 7 frt 62 krt szállítottak le az inségesek számára, mit azonnal ki is osztottak. Várfalva lelkes közsege előlment a könyöradomány példájával, akarjuk hinni, hogy más faluközsegek is sietni fognak követni e nemes példát, átértvén eme latin mondat igazságát: „bis dat, qui cito dat.“

* Ö Felsége folyó évi aug. 9-dikéről kelt legfelsőbb elhatározásával Mosel Andrást, sobányai igazgatósági fogalmazót, Kolozsvárról az erdélyi főbányászat körül szerzett érdemeiért igazgatósági titkári címmel és ranggal díjmentesen legkegyelmesebben felruházni méltóztatott.

* A következő adomákkal mulattatja a „Köln. Ztg.“ bécsi levelezője a közönséget. Egy süstiai távirat hivatalknak, kinek kevéssel a poroszoknak állomására való bevonulása előtt sikerült megmenekülnie, távirat készletével együtt egy bokorba vonta magát. Alig hogy itt letelepedett, közelében egy porosz tábori táviratí sordonyt vett észre. E sordonyt megmentett készletével összekötésbe hozta s ily módon egy táviratírgyűt fogott fel, melyben Vilmos király a koronahercegnek tudtára adja a könnigrázi csatában való részletes elhelyezését. E fontos sürgőnyt a hivatalnok még elég jókor elhozta Benedek főhadvezérnek, ez azonban azt a papirkosárba dobta, azt mondván, hogy hagyjon neki békét az ily haszontalanságokkal. — Egy porosz ezrednek a csehországi Reichenbergről való elvonulása alkalmával egy porosz őrnagy szállításán egy könyvet felejtett el. Midőn a házigazda azt kinyitá, meglepetve tapasztalta, hogy az Benedek „titkos“ haditervét tartalmazza, mely a Deker-féle berlini titkos udv. nyomdából jelent meg.

* A porosz trónbeszédet szóról szóra táviratírgyűjtők — Amerikába, úgy, hogy megtartása után két nappal minden amerikai lap hozta. A táviratozás 900 fontba, azaz 9000 forintba került, mit a híres amerikai Crösus, Peabody ur fizetett ki.

— Figyelemztetés. A Gyergyó-Szent-Miklóson ujan állított két osztályú al-realtanoda, mint nyilvános tanintézet, f. évi october első napján ünnepélyesen megnyitattik, s benne a rendszeres előadások azonnal megkezdettek. A mire az érdekeltek, gyámok és gondnokok figyelmét előlegesen is föl hívni kedves kötelességének ismeri Gy. Sz. Miklóson, aug. 18. 1866. az igazgatóság.

Nyílt kérelem.

A 48. és 49-diki román mozgalmak történetét hosszú évektől fogva tanulmányozván, hazafias tisztelettel kérem fel a történet és tudomány barátait, hogyha e korra vonatkozó eredeti és hiteles okmányokkal bírnának, szíveskedjenek azokat velem is közölni. Azon esetben, ha valaki egész gyűjteményt bír, kész vagyok azt saját gyűjteményem kiegészítésére, kész pénzen meg is venni. A velem közölt okmányok eredeti példányait terjedelmükhez képest legfeljebb 8—10 nap alatt pontosan visszaszolgáltatam tulajdonosának. Már eddigi kutatásaim is e téren olyan gazdag eredményhez vezettek, hogy ha hazánk történetbáráit becses közreműködését elég szerencsés lesznek megnyerhetni, nemsokára története olyan adattárral fog gyarapodni, melynek segítségével egykor bizton hozzáfoghat a történetíró, hogy bevégezze a kort, hiteles adatokra fektetve művét. A mig azonban ez adatok szerte szétvannak, elveszettek lehet tekinteni nagyrészből azokat a tudományra nézve, s csak ritka eset, ha napfényre kerül vagy egy közlő, mert nagyobbára nyomtalanul vesznek el s semmisülnek meg az idővel. A 48. és 49 diki román mozgalmakra vonatkozó adatok ma még teljesen rendezetlenek lévén, csak ezen az uton hiszem, hogy egy teljes egészet lehessen előteremteni. A kik az események közel szemlélői voltak, hasznos szolgálatot tesznek, ha elfogulatlanul s minden magán érdek kizárásával tisztán a tényekre szorítkozva, egyes eseményeket irnak le a lehető pontos idő és helyirati dátumokkal. Kelt Kolozsvárt, aug. 21-kén 1866.

H. Papp Miklós.

(Középuteza Schilling-ház.)

Politikai hírek.

Austria. Bécs, aug. 16. A „Wiener Abendpost“ írja: „A „Corr. Havas“ Florenczából augusztus 13-ról keltett táviratában Primolanóból azt a tudósítást küldi, hogy az osztrákok Victor Emanuel csapatainak elvonulása után bosznioiakat vittek végbe, s nevezetesen a legjobb hazafiak házait ki-

zsákmányolták.“ Alkalmuk volt a trieszti csapatparancsnokság jelentésébe bepillantani, melyben amatavirati közlemény merőben alaptalannak mondatik s amaz irányhuzások egyikének helyegetetik, a milyennek az olasz hírlapoknál évek óta napirenden vannak. Az egész hadjárat alatt sem a rendes csapatoknál, sem a tiroli honvédségnél nem fordult elő egyetlen oly eset sem, mely az illetén vádra távolról is okot nyújthtana.

A „P. L.“-nak írják: „A barátságos értekezés, melyre a Tuillériák kabinetje Poroszországgal törekszik, ismét a congressus eszméjét költetheti fel. Azon szavahihető közlemények folytán, melyek Sz. Pétervárról ide érkeznek, Poroszország egyelőre nem tagadja, mint eddig szokta tenni, hogy a szándékolt területi átalakítások Németországban nemzetközi szentesítést igényelnek, hogy európai elismerést nyerjenek. Ugy látszik, hogy Manteuffel tábornok után új utasítások kildettek, és hogy az orosz kívánalmak, melyek végül ugyanazonosak Franciaország kívánalmaival compromissum útján ki fognak elégítettetni.“

A „Presse“-nek írják: „A már egy idő óta felmerült hír a bajor király eljegyzéséről Mária orosz nagyhercegnével. II. Sándor császár leányával, ez idő szerint még mindig valószínűséggel tartja fenn magát. Ha ezen bir valósulna, úgy Oroszország a mostani tárgyalások alkalmával Berlinben bizonyára Bajorország javára beavatkoznék.“

Angolország. A „Morning Post“ egész elragadtatással írja: „Még nagy Frigyes se vitt végbe öröklött államában harczteljesíteté véégig oly nagy változásokat, mint I. Vilmos néhány év lefolyta után. A királyságból császárság, s a szárazzi batalomból, ha nem éppen tengeri batalom lett is, de mindenesetre oly állam, a mely minden eszközzel bir arra, hogy szárazzi hatalmának teljesen megfelelő tengeri haderőt is fejtsen ki, s a tengeren jelentékeny állást foglaljon. Vitézsége következtében megvalósult, a mi csak hitü álomnak tartaték, t. i. Németország egysége. És mind ez egy pár hónap alatt történt, s bizonyos fokig az ő saját és népének akarata ellen... A trónbeszéd mindamellett dicsegetes szerénységgel szól a hadjárat eseményeiről. Majd meg fog válni, vajlon a porosz szabadelvű párt megteszi-e, hogy Bismarckot és collegáit részesítendő a kívánt abszolutioban, s ha alaposan remélhető, hogy Vilmos király mostantól fogva meg fog elégedni egy alkotmányos monarchia szerepével, úgy az ellenzék nem tehet okosabbat, s megadja a kívánt felmentést.“

Franciaország. A „Journ. des Debats“-ban Jung teljes erejéből igyekszik megmutatni, „hogy a német egység Franciaországra nézve koránt sem oly veszélyes, mint bizonyos részen elhitetni szeretnék, s hogy minden politika, még a leg-sikeresebb fegyveres beavatkozás is veszedelmesebb lett volna annál, a mely követetett. Ha — úgy mond — Franciaország báborat kezdett volna Poroszországgal, azon híres elv alapján, hogy egy államnak se szabad nagyobodnia, akkor az osztatlan német nemzeti érzület tüstént Poroszország mellé állott volna, s Vilmos király Franciaország által megtámadatva úgy tűnt volna fel a németek előtt, mint a benemavakozás elvének előharcosa, mint a haza függetlenségének védője. Meglehet, hogy még azon szövetségi hadjuttalások is, melyek oly kevés tevékenységet fejtettek ki, s annyira nem siettek a poroszokkal megmérkőzni elkészt és haszaltan harcokban, csupán fegyverűk becsületének fontartásáért, talán cserben hagyták volna a szövetség és Austria ügyét, hogy Poroszországgal közösen védelmezhesék a közös német hazát. Ezen harcban csakhamar fellelték volna azon tüzet és egységet, melylyel éppen nem bírtak a Spree és Odera melletti testvérek ellen vívott harcban.“

Az „Avenir Nat.“ egyre kardoskodik a Rajna határ mellett. Azt mondja, hogy „Franciaország soha se mondott le természetes politikai és katonai határainak visszaszerzéséről. Most kínálkozik — ugymond — jó alkalom azok visszaszerzésére s méltányos kárpótlások és biztosítékok eszközésére. Vajlon használjuk-e vagy elszalasztjuk ez alkalmat?“ A „Monit. de l'Armée“ szerint már gyors puskákkal vannak ellátva a chalonsi táborban a gárda gyalog vadászai, s hallomás szerint már ügyesen tudják használni új fegyverűket.

Olaszország. A „Köln. Ztg.“ florenczi hírei szerint: „A párisi kabinet barátságát Olaszország irányában ujolag azáltal bizonyította, hogy Saviges gróf és Montebello tábornoknak anon utasítást adta, miszerint Rómában hozzák emlékeztetbe, hogy „Napoleon császár az olasz kormányval való szerződése folytán kényszerítve lesz csapatait a jövő hóban az egyházi államból visszahívni.“ Ezen nyilatkozat által a francia kormány valószínűleg oda akar hatni, hogy Rómában végre belassák a pápa és az olaszországi király közti kiegyezkedés szükségességét.“

Németország. A nemzeti egyet a következő nyilatkozványt bocsátotta közre:

Németország közviszonyait gyökeresen megváltoztatták néhány hét alatt a legközelebbi meg-rázó események, melyek villámgyorsasággal következtek be egymás után. A nemzeti párt, a nélkül, hogy oka volna, a dolgok egészen új helyzetével áll szemben, mely helyzet a nélkül, hogy a nemzeti egyet végérvényen változtatást tett volna, új feladatokat, új kötelességeket tűz elébe. Azon szö-

vetség-állapot, mely évek óta végeztélja volt a nemzeti mozgalomnak, az eddigi német szövetség romjain akarják megalkotni, oly körülmények közt, melyek a nemzeti pártnak nem válnának szándékában, és a melyeket előre nem láthatott. A hatályos párttevékenységnek most az első és legfőbb feladata, hogy a nemzeti ügyek megváltozott állapotát előítélet nélkül érte jól meg, és úgy ítéljen azokról. „Ha a diadalmas porosz állambatalom saját hatalmi erejéből elfoglalta is a helyet a nemzet élén: a nemzet beleegyezése és hozzájárulása nélkül megkezdett mű még sem juttatható ezen megjegyzés és hozzájárulás nélkül üdvös célhoz.“ Mert legyenek bármily fényesek a csatatéren kivívott sikerek: „a porosz állambatalom mégis épp úgy utalva van a német nemzetre, mint a német nemzet a porosz állambatalomra.“

A német nemzet legelső és változhatatlan alkotmányos követelménye, saját integritásának megkivánása, és az is fog örökké maradni. Németországnak északra és délre szétválásztása nem felel meg sem a politikai sem az államgazdasági érdekeknek, sem pedig a német nemzet által, egység és szabadság iránt táplált jogos igényeknek, melyek egymással kölcsönös függésben levő elemek mellözhetlen kifejlődésének. — Azonban az események gyors menete mellett előre látható, miszerint az Észak constitulódása a Dél nélkül is csakhamar végre lesz hajtv. Hogy az új szövetségbe való belépés mindenkor szabad tetszésére hagyatik fenn a Délnek, azt mi magától érthető természetes dolognak tartjuk. Kiváltképpen a bajorországi, würtembergi, badeni és hessendarmstadt népi tartja kezében a módot és eszközt arra, hogy az ezen belépéshez megkivántató lépések siettetése által megvalósulni segítse a nemzetnek az 1849-ki birodalmi alkotmányban biztosított állam-községhez való jogát. Az most a feladat, hogy nem csak a kormányok és pártbivék részéről, hanem egyes népkörök-részéről is mutatkozzon ellenkezés minél előbb el legyen hárítva. És ha a dél német népsége maguk fogják a csatlakozást kívánni s szűkség esetében erővel is eszközöndik, akkor a külföldnek is netáni beleszólása magától érthetőleg, hatálytalanlanná válnék. A nemzeti egyet minden különnye és tagja erre fordítsa minden erőfeszítését és munkálkodását.“

Oroszország. A „Vind“-nak írják: „Az oroszok jelenleg szembeszökölge sokat törődnek Austria jövődöbeli bel- és külpolitikájával. Galicziából a lengyel királyságba utazó üzlet-emberek töb szegről-végről kérdezősködnek a gácsországi hangulatról s a legutóbbi háborúról. Egy gácsországi földbirtokosnak a napokban a lublini kormányzó-ságban volt dolga, s az orosz vám-inspector azt kérdezte tőle: igaz-e, hogy Austria Galicziában lengyel hadsereget szervez? Egy kozák őrnagy meg azt kérdezte tőle, hogy mekkora osztrák haderő áll a gácsországi határnál; s hasztalan erősitette a földbirtokos, hogy Galicziában sem lengyel katonát nem szervez senki, sem egy osztrák katonát sem fognak a határhoz küldeni; a kozák nem hitte szavait, annál maradt, hogy Oroszország nemsokára be fog nyomulni Galicziába, mert annak a lengyel kísértetnek végre valahára egyszer megnyakát kell szegni.“ Egyébíránt az orosz sajtó is sokat foglalkozik Austriának a németszövetségből kilépésével. A „Moskowskija Wiedomosti“ egy ezen tárggyal foglalkozó vezércikkében egyebek közt azt mondja, hogy „Oroszországnak a német conservatív Austria állam ellen semmi kifogása sem volt, hanem az austriai szláv törzsek egysítése s nevezetesen a lengyel elemnek Galicziában erősitése nem hagyhatná közönyösen. „Egy szláv Austria — ugymond — a mivel most több foederalista pártvezér férni foglalkozik Bécsben, Prágában és Lembergben, Oroszországra nézve több tekintetben aggasztó lehetne, mert az például Galicziában a lengyeleknek eszközt nyújthatna arra, hogy Oroszország ellen egyre igazsasanak, s a lengyel királyságot is folytonos izgalomban tarthatná.“ Végül előhozza a nevezett orosz lap, hogy Galiczia mind „nemzetiségi, mind területi“ tekintetben Oroszországhoz tartozik, s hogy a lengyel nemesség Galicziában csak olyan betolakodott elem. — Különösen kiemeli a „Vid“ ez alkalmából, hogy e thema az oroszoknál időnként felmerült, s emlékeztet Trubetzkoi hg. „La Russie et Galicie“ című röpiratára, mely 1859-ben egyszerre jelent meg Párisban és Sz. Pétervárról, s melyben szerző Galicziát, mint „orosz földet“ bekebelezni kívánja az orosz hirodalomba.“

Ujabb. Pozsonyi levelezünk írja, hogy császárné Ö Felsége e hó 19-én utazott ottan át Pestre. Ö Felsége most feltűnően derült volt, nem mint utóbbi áttutazásokor, mikor a birodalom balsorsa kérdésen kívül mélyen hatott nemes kedélyére. Az ottani magasabb s apróbb hivatalnokok az ostrom-állapot jóslgatásával most már felhagytak. Pozsony Szent István király ünnepét nagy részvétellel ülte meg.

Bécs, aug. 20. Menabrea olasz tábornokot ide várják, nem Prágába, azon okmány megállítása végett, mely Velenczének Olaszország általi megnyerését constatirozandván, a poroszokkai béke megkötésének ez egyetlen akadályát elenyészteti.

Berlin, aug. 20. A birodalmi választó törvény feletti bizottságban a kormány kijelenti,

hogy az összes porosz terület (tehát Pozen lengyel tartománya is) a Bundhoz fog tartozni. A Bundba tartozó kormányokkal egy tervjavaslat fog kiegyenlített. A kormány az annectant tartományokra nézve real-nem pedig personal-uniót akar. A francia-porosz viszály kérdésben Moltke tábornagy Bismarkot úgy informálta, hogy Poroszország háború által is megmérkőzhetik most Franciaországgal. Franciaországnak nincs egészen 400,000 embere csatákészben, míg Poroszország e hónapban kezdve 640,000 s néhány száz fegyverrel rendelkezik. Ugy látszik, hogy Napoleonnak is hamar fejére nőttek védeneczei.

Münchenből aug. 16. ról írják a „Vaterland“-nak: Egy berlini távsürgöny szerint Porosz-

ország következő feltételek alatt kötött békét Bajorországgal: Mérsékelt összegű hadikárpótás, semmi területi átengedés, de véd- és daczszövetség Poroszországgal, melynek főfeltétele egy százezer főnyi bajor segédsereg állítása. Württemberggel is hasonló szerződés van tárgyalás alatt, sőt hírlik, hogy már meg is kötötték.

— A „Hamb. Börsenhalle“ felhívatalos berlini levelezője írja: „A porosz politikát külföldről fenyegető nehézségek mind el vannak hárítva. Sándor császárnak egy a porosz királyhoz intézett levele tanúsítja, hogy Oroszország szándékolt közbenjárásáról a trónvesztett fejedelmek javára Mantenffel küldetése folytán végleg lemondott.“

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

Kolozsvári naptár a jövő hétre.

A u g u s t u s		Nap kél	delel	nyugazik	Hold kél	delel	nyugszik
26	V.	G. Samuel pr.	5. 13p.	12. 1p. 41m.	6. 50p.	6 53 e.	6. 49p.e. 11. 58p.e.
27	H.	Rufus	5 14	12 1 24	6 48	7 24 e.	7 37 e.
28	K.	Agoston	5 15	12 1 6	6 46	7 56 e.	8 26 e. 0 22 r.
29	Sz.	János fejv.	5 16	12 0 49	6 44	8 29 e.	9 16 e. 1 12 r.
30	Cs.	Benjámín	5 18	12 0 31	6 42	9 5 e.	10 6 e. 2 8 r.
31	P.	Rebeka	5 19	12 0 12	6 41	9 45 e.	11 56 e. 3 9 r.
1	Sz.	September. Egyed	5 21	11 59 53	6 39	10 30 e.	11 47 e. 4 14 r.

Holdtölte 26-kán 5 ó. 8 p. r. — Merkurt nem látni. — Vénus esti cs. — Mars a Bikában e. 11 ó. kél. — Jupiter r. 1 ó. lemegy. — Saturnus más alkonyatban elnyugsz. — Naph. 13 ó. 28 p.

H I R D E T É S E K.

NEM HIVATALOS.

(277) Haszonbéri hirdetés. (1—3)

Kászoni János Kis-czégi birtoka, mely áll mintegy 200 hold földből, és nádashól, egy egy jó nagy darab miveletlen szőlőből, mely birtokban kaszáló hely közép termésbe megad sarjuval együtt 100 azaz száz szekeren is feljű, tisztességes jó lakóházakkal, meglehetősen gazdasági épületekkel, közelébe lévő veteményező kerttel sat. ellátott belső udvartelekből, keresmárlási joggal, hat osztályzatból álló kocsma házzal, a melynek telkén a legjobb-féle veteményező kert, 8 lóra való kihid-lásolt meleg istálló, szekérszín, ezeken kívül több terjedelmes belső telkeivel, termé-keny szilvás gyümölcsösével, és még ezekhez járuló több javadalmával egy, vagy több évekre a legköltségtől kővetkező 1866-ik Szt.-Mihály napkor azaz sep-tember 29-én haszonbérbe adandó.

Ugyanezen birtokban van készen összevaskott 50—60 szekérnyi legjobb-féle réti, és szénafüvi szénája is, ez is illő árba a kiváló haszonbérnek átadatik.

A feltételek, és szénának, sarjúnak árak iránt értekezhetni személyesen, vagy írásban fenirt tulajdonossal helyt Kis-Czéken (románul Czegsor) vagy levél által utolsó posta. Mocs. Kis-Czéken.

(234) Hadsereg felszerelési tárgyak. (10—12)

Vízmentes eső elleni köpenyek és felöltők, a gyalogság és lovasság számára fekete barna, szürke és fehér színben, melyek nem ragadnak, nem törnek és szaguk nincs, tisztá táskák, pakoló nyeregákarok, tábori takarók, tarisznyák és tábori sátrak, mint szintén minden más felszerelési tárgy folytonosan kaphatók az

első cs. k. szabadalmazott vízmentes szövetelek gyárában Bécsben

PAGET HEINRICHNÉL

Brigittebau, 66. Raktár: belváros, Riemergasse Nro 13.

Továbbá felvállaltatnak felszerelések egész csapatok számára, s ezek a legújantósaabb árakban, s gyorsan készíttetnek el. Magánosok számára is szintén kaphatók eső elleni felöltők, valamint: elasticus vízmentes kocsis takaró ponyvák és amerikai bőrvásznak, melyek folytonos készletben állanak.

(225) Minthogy több helyen hamisított florenzi Pagliano-féle vértisztító Syrupot árulnak, ösztönözve éretem magam Bécsben egy főraktárt állítani fel, mely Raffi József unal van Prater 15 sz. és az árakat újjólaj lejjebb szállítottam. Egy üveg ára 1 ft 50 kr. 1 tuczet 15 ft. 5 tuczet 67 ft 50 kr. Teljesen fölöslegesnek találom ezen szert bővebben ismertetni, melynek oly sok ezer ember köszönheti egészsége helyreállítását, és csak annyit jegyez meg, hogy minden jót akaró családapa feladatát tűzze, hogy ezen szer mindég kezénél legyen, minthogy ez hideglelésnél, benső gyulladásoknál, forrólásnál és gégelebbnél, melyek gyakran előfordulnak gyermekeknél, nem lévén orvos mind-járt kéznél, a legjobb sikerrel használható. Ezen szer a belső rosz nyálkákat feloldja és az emésztés és ürítés elősegítése által kitakarítja; a hámorrhoisban szenvedőknek feltűnőmulhatlan szer. Minthogy a vér megakadása által sok betegség származik, az első adag használása alkalmával meglehet győződni a vértisztító syrup hatásáról, mely a már idült időszak betegségeknél is segélyt hozott. Min-denki, aki 8—14 napig 1 teli kanállal veszen, frissebben s egészségesebben érzi magát, és egy betegség sem verile oly hamar.

Bővebben láthatni a minden üveg mellé mellékelt 94 oldalból álló használati utasításban.

Flórenzből csak 100 üvegből álló küldemény vállaltatik el.

PAGLIANO HIERONYM, florenzi gyógytanár.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvártt.

Harmath Józsefnél Tordán, Wittich Józsefnél Marosvásárhelyt, Dobray Mándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagynyeden, Sindel Károlynál Brassóban, Wagner Józsefnél Károlyfehérvárt kapható:

ERDÉLY ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEI.

Irta KÖVÁRI LÁSZLÓ.

30 fametszvénynyel.

„ERDÉLY REGISÉGEI“ második, bővített kiadása.

Nagy 8-ad rét XII. 335 lap, szép velin papíron, ára 4 forint o. é.

Tartalom:

Tájékoztás. I. Őskori emlékek. 1. A dák és római emlékek. Előzmény. Római utak. Dák emlékek. Római műemlékek. Város romok. Sarmizegethuza, Ulpia Trajana, Várhelyen. A gredistyéni városnyom. Apulum, Fejérvárnál. Salina, Tordánál. Apróbb város és vármok. Trisum, Vezelnél. Városzve sánczai. Hydata, Algyógnál. Alburnum, Zalatnán. Földvár. Maroclava, Várfalván. Patavissa, Kolozsvárnál. Sebesvári castrum. Napoca, Szamosújvárnál. Optatiana, Alsó-Kosályon. Lariana, Ilosvánál. Vécs. Krivadiai őrutorony. Orlyá-Váraljai őrutorony. Verestoronyi őrutorony. Demsusi templom. Zejkfalvi templom. Verespataki és járai bányanyomok. Ad aquas. Kis-Kaláni fűrdő. Apróbb római nyomok. A Strigvize. 2. Hún emlékek. Előzmény. Attila udvara, Udvarhelyt. Attila kapuja, Kusmán. Réka sirja. Bud- vagy Budavára. Kadisfalva. Homárka. 3. Ismeretlen eredetű várnymok. A) A székelvöldön. A leány és szalonavár Zsábenyicván. A várhegyi leányvár. Tatár-szállás, Hagymás-Bodonál. Szent-Lászlói várnym. Magyar-zsáskodi várhegy. Makrafalva Maktalván. A bekeshegyi várhegy. Sóvár. Rapsonné vára, Ilyésmezőn. Firtos és Tartód vára, Korondnál. Enlaki várhegy. Zetevára, Zetelakán. Benczédi várhegy Bági vár. Hagymás vára, Karácsonfalván. Kustalyvára, Oklándon. Hollofornes vára, Vargason. Tiburezvár, Bibarcfalván. Várhely, Közép-Ajtán. Várhely, Kovásznán. Várerőse, Almás. Vénéturme vára, Bereczken. Torjavára, Torján. A Bályányosvár, Torján. Ikavár, Ikafalván. Komolói várhegy. Kincésavára, Bodokon. Herecz vára, Málnásnál. Solyomkő és Vapavára Bükkzárdnál. Vártetej, Csikustárnál. Karcfalvi várhegy. A csiki Csicsavár. Várhúke, Sz.-Domokosnál. Tőpej, Űrmösénél. B) A székelvöldön innen. Götzeberg, Nagy-Disznódnál. Orlati vármokSteinberg, Kereszténysigetnél. Tiliskai várhegy. Lázvár, Sebeshelynél. Szász-csóri várhegy. Bolivár. A glo-goviczai vár. Gogányvára, Gogányváraljánál. A Pogányvár-Mező-Bádon. Baackavára, Mésénél. Vajdaszentiványi vármok. Batosi várhegy. Nagydai várnym. Rózsavár, Szeredfalvánál. Szent-László vára, Sajó-Magyarosnál. Kudni várhegy. Kozárvár. A Ró-

zsa, Czicz, és Bélahegyi várhegyek, Dézsen. Tuhut vára, Tihón. Vármezői várhegy. A moigrádi vár, Brédnél. Gelu vára, Gyalunál. Leányvár, Szász-Fenesnél. Dariusvára Szász-Lónánál. Tündérvár, Kolozs-Monostoron. A Zsidóvár, Felvinczen.

II. Magyarkori erődítmények. 1. Hatósági erődök.

A) Magyarvárak. Fejérvár. Kolozsvár (képpel). Torda vára. Küküllővár (képpel). Dézs vára. Doboka vára. Hunyad vára (képpel). B) Székely székli várak. Székely-Ud-varhely vára (képpel). Várhely. Csik-Szereda vára. Marosvásárhelyi vár. C) Szász-székli kerített városok. Medgyes. Szász-Sebes. Seben. Segesvár (képpel). Szászváros. Brassó. Beszterce. 2. Állami erődök. A) Végvárak. Gyimes vára. Az ojtói vár. Szentléleki vár és kastély. Bodza vára. Kreuzburg, Nyén mellett. Hóltövény vára. Feketehalmi vár. Türesvár (képpel). Verestorony és a Latorvár. Talmácsvár. Ilyevára. Sebesvár (képpel). Szilágy-Somlyó várai. Hadadvára. Szilágy-Cseh vára. Kővár. Hunyadvára, Besztercen. B) Zászlós urasági várak. Csicsó vára. Szamos-Ujvár. A dé-vaivár (képpel). Léta vagy Géczivára. Görgényvár. Gyaluivár. Fogaravára (képpel). C) Fellegvárak. Keletkeze. Brassó fellegvára. Kolozsvár fellegvára. 3. Lovagvá-rak és családai kastélyok. Előzmény. A) Lovagvárak. Dezsővára, Nagy-Almásnál. Az egeresi várkastély. A drági várkastély. A bethleni vár. A paszmosi várkastély. A vécsi vár (képpel). A szentdemeteri várkastély. Toroczko vára. A toroczko-szentgyör-gyi. Diód vára. Keeskészvár Boros-Bocsárdnál. A gáldi kastély. Zebernük vára. Al-vinczél. Az aranyivár. Koleczvár, Malomvínél. A bodolavár. A keresdivár. B) Csa-ládi várkastélyok. A bonczidai kastély. A szent-benedeki kastély. A zsbói kastély (képpel). A kerelő-szent-páli kastély. A radnóti kastély. Maros-Ujvár. A gerendi kas-tély (képpel). A koppándi kastély. A vingárdi kastély. A branyicskai kastély. A felső-ő-szállaspataki kastély. A derzi kastély. A fejéregyházi kastély. Az ebesfalvi kas-tély. A balásfalvi kastély. Az erdő-szent-györgyi kastély. A bonyhai kastély. Bethlen-Szent-Miklós kastélyai. Az ozdi kastély. A boljai kastély. Az alsó rákosi kastély. A homorod-szentpáli kastély. A szarhegyi kastély. 4. Községi és templom kas-télyok. Keletkeze. Ilyefalva templom-kastély. Uzon templom-kastély. Prásmár templom-kastély. Hóltövény templom-kastély. Brassó vára, a Czenken. Földvár. Szász-Hermány templom-kastély. Volkány templom-kastély. Rosnyóvára (képpel). Vidombák templom-kastély. Az apáczi kastély. A kőhalmivár. A berethalmi tem-plo-kastély. Szászkezd kastély. Medgyes templom-kastély. A szelindekivár. A disznódi várak. Enyed templom-kastély.

III. Magyarkori egyházi építmények. Keletkeze. 1. Mo-nostorok és kolostorok.

Keletkeze. A fejérvári káptalan. A szent-mihálykői kolostor. Az alvinczi kastély és kolostor. A kolozsmonostori monostor. A tordai kon-vent. A meszesi konvent. 2. Egyházaink. Keletkeze. A) Római izlésű templomok. A demsusi templom (képpel). Radna templom-romja. A gerendi ev. ref. templom. Kistorony ev. luth. temploma. A kis-disznódi templom-rom. A harinai ev. luth. tem-plo-m. A szász-orbói ev. luth. templom. A fejérvári székes-egyház (képpel). B) Goth izlésű templomok. Brassó ev. luth. temploma. Kolozsvár piaci és farkas-utcai templa-ma. Szászsebes ev. luth. temploma (képpel). Segesvár ev. luth. hegyi temploma. Se-ben ev. luth. temploma. Dézsi ev. ref. templom. Beszterce ev. luth. temploma. Dar-lacz ev. luth. temploma. C) Emlék őrző templomok. Tövis r. kath. temploma. Alma-kerék egyháza. A nagy-teremi ev. ref. templombeli sarkophág. Szentléleken a perköi kápolna. Brassó görög-keleti temploma. Az enlaki unitarius templombeli felirat (metsz-vénnyel). Csiksomlyó r. k. temploma és kápolnája. IV. Kiseb építmé-nyek. 1. Vegyes épületek. Hondol. Kolozsvár (képpel). Brassó. Fejérvár. Dézs Marosvásárhely. Seben. Fogaras. Enyed. Beszterce. Szászsebes. Torda. Vizakna. 2. Hádjárat emlékek. Keletkeze. Hidalmási sáncok. Dézs emlékei a ma-gyarok kijöttéről. Esküllön, az Esküllő-kő. Cserhalom s a kentelki sirhalmok (képpel). Alparét sánczai. A szentimrei csatáról. Kenyérmezei emlékek (képpel). Schellenbergi sirdomb. Csik-Szent-Domokos. Goroszló. Kolozsmonostori emlékek. Kozmatelken, a Barcsai sirja. Nagyszőlősi emlékek. Holdvilági sirdombok. Zsbói sánczai. Ditrón, a Ta-tárhalmok. Mádéfalvi sir. Körözfalvi sirdomb. A bodzai sirhalmok.

RAJZMINTÁK

GYERMEKEKNEK könnyűszerrel összeállította tájékoztató utasítással Tóth Tamás. Ára 25 kr.

Gyakorlati Számítan.

Kereskedő és polgári életben előfordulható SZÁMITÁSOK leggyorsabb és biztosabb megfajtására.

Irta Turbucz Ferencz, dézsi kereskedői iskola tanító.

Ára 50 kr. o. ért.

Egyházi szent beszédek,

melyeket különféle alkalomra írt és mondott Péterfi Sándor hévizi pap.

Uj folyam 3-dik és 4-dik füzet.

Egy-egy füzet ára 1 ft.

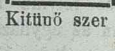
Uj varázs-fényképek!

6 darab varázs-fénykép, hozzá valókkel együtt és használati utasítással 50 kr.

Csász. kir. és fejedelmi udvaroktól pártfogolt, szabadalmazott!

Dr. BORCHARDT

illatos növény-szappana.

Kittűő szer a bőr erősítésére és épségben tartására, minden száj tisztáltságnaknál a legjobb, és mindennemű fűrdőknél sikeres eredménnyel használható.

(83)

Dr. HARTUNG Chinahéj-olaja

a legjobb Chinahéjből kifőzve balsamos olajjal, a haj épen tartására és szépitésére.

(Lepecsételt üvegben 85 kr.)

Dr. HARTUNG növényi-hajkenőcsese

összeállítva ingerlékeny, táplálékony folyadékok és növényi vegyreszekből, a hajnövesnek fel-igztatására és táplálására. (Lepecsételt csészék 85 kr.)

Megállított gyári ároni eladásra Kolozsvártt: Wolff János és Engel József gyógyszerészeknél, valamint:

Besztercen: Kelp Ferencz; és Dietrich & Fleischer. Brassóban: Stenner F.; és Jekelius Ferdinánd gyógyszerészek. Déván: Bosniák A. Dé-zen: Krémer Samu. Nagy-Enyeden: Horváth Ferencz. Erzebethvároson: Schmidt A.; Károlyfejérvártt: Ruzs János és Matherny Emil gyógyszer-és; Kézdi-Vásárhelyt: Fejér Lukács. Maros-Vásárhelyt: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Bréckner Károly; és Vándory & Brandch. Segesvártt: Misselbacher J. B. és fia. Sz.-Ujvártt: Placsinth és fia gyógyszer. Szász-Régenben: Wachner Traugott. Szászsebesben: Weissörtel Ad. G.; Sebenben: Zöhrer J. F.; Székely-Kereszturon: Binder Márton. Sepet-Szentgyörgyön: Vitályos Béla. Sz.-Udvarhelyt: Kauntz J. A. gyógyszer.; Szeredában: Gözsy A.; Sz.-Som-tyón: Ruzska Ignéz. Tasdnán: Szongott Jakab. Tordán: Velits G. és Wolf G.; Zalatnán: Megay Guszt. A. gyógyszer.

(274)

Eladó kosbarányok.

Gróf Bethlen Károly bethleni jó-ságán 36 darab 1 1/2 éves s 42 darab idei félvér angol kosbarány lévén eladó; ezen-vel közhírre tétetik, hogy az elsőnek da-rabja 20—25 ft, a másodiknak darabja 10 forint.

Venni óhajók folyamodjanak alólirt-hoz **september 20-ig**. Utolsó posta Bethlen.

gr. BETHLEN BÉLA.

(266)

Az Óvárban 238 számú

háznál, felvétetnek, a kö-vetkezendő iskolai évfolyamra,

tiszteséges koszt- és szállás-sal ellátva, több tanuló

IFJAK

10—12 évesek, a hol a német nyelvben is gyakorolhatják ma-gokat. Értekezhetni ott helyt.

(276)

Makkoltatás

végelt, köz árverés útján a legtöbbet igé-rőnek kiadandó, a mls gr. és b. Bánffy család Csucsai, és a n.-sebesi batáron le-vő Gyalu-maréi közös erdeje, melyek szomszédosak, külön külön 200 darab ser-tés kitélelhet rajta. Az árverés sept. 21-kén a mls család b.-hunyadi inspec-toránál délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

B. Hunyad, aug. 21-én, 1866.

GYARMATHY ZSIGMOND,

inspector.

HUTULESZ KÁROLY

tűszer és gőz-liszt raktára

báró Radák-láz a főtérn

ajánlja magát állam-, iparpapírok, arany és ezüst pénznekem bevásárlása- és eladására.

(270)